

Landschapskrant

Haspengouw en Voeren

Monnikenhof

Inhoudstafel

Beste lezer

Landschapskrant – Augustus 2010 – Nummer 22

De Landschapsdoedag zal dit jaar dubbel zo leuk zijn, want het wordt een duo-evenement met de Oogstfeesten van Heers. We zijn op 5 september te gast in het Monnikenhof. Je kan er kennis maken met de geadopteerde Zuid-Limburgse soorten. De hele dag kadert trouwens in het jaar van de biodiversiteit. 2 km verderop kan je een bezoek brengen aan de Oogstfeesten. Is je nieuwsgierigheid gewekt? Lees dan snel verder en ontdek wat er allemaal te beleven zal zijn op onze 6de Landschapsdoedag.

Het RLH-team

2
Hét kennisforum
van landbouw en
biodiversiteit

Plant van hier ver-
leidt landbouwers

Sapmobiel op
ronde

3
Landschaps-
DOEdag
Zondag 5 september

4
Voeren in actie,
trage wegen, de
waterspreeuw

Korte berichten

RLH viert!

Het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren bestaat dit jaar 10 jaar. Maar ook 30 jaar geleden was het regionaal landschap, weliswaar onder een andere naam, al actief in het Zuid-Limburgse landschap. We vieren dit jaar dus ons tienjarig, maar ook ons twintigjarig en zeker en vast ons dertigjarig bestaan.

Onze geschiedenis start in 1979 toen enkele plaatselijke natuurverenigingen het initiatief namen voor het studieproject **Landschapspark Herk**. In 1986 zag een eerste officieel samenwerkingsverband tussen gemeenten, natuurverenigingen en provinciale diensten het levenslicht, namelijk het platformoverleg **Landschapspark Herk en Mombeek**. Het landschapspark telde in die tijd exact één betaald personeelslid. De gemeenten droegen toen (en nog steeds) 10 frank per inwoner bij om de werking te financieren. Er ontstond een maatschappelijke dynamiek rond landschapszorg en tewerkstelling die dankzij het Vlaamse proefproject **Regionaal Landschap Herk en Mombeek** nog werd versterkt. Dat proefproject zorgde er voor dat we in 2000 definitief erkend werden door het Vlaamse Gewest. We kregen een nieuw

statuut, een officiële structuur en ondergingen een naamsverandering. Vanaf dat moment heetten we het **Regionaal Landschap Haspengouw**. 3 jaar later sloot ook Voeren zich aan en zo kreeg **Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren** zijn definitieve naam. Doorheen die 30 jaar kenden we een enorme groei en zijn we een belangrijke schakel geworden op vlak van natuur- en landschapszorg. Nu werkt bij het RLH een 15-koppig team toegewijd aan tal van projecten die ons Haspengouws en Voerens landschap eer aandoen.

Ben je benieuwd naar het volledige verhaal? Kom dan tijdens de **Landschapsdoedag** een kijkje nemen in de grote schuur van het Monnikenhof. We stellen er 10 ... 20 ... 30 jaar natuur- en landschapszorg in Zuid-Limburg voor.

In de laatste 10 jaar heeft het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren een indrukwekkend aantal werken uitgevoerd. Een klein overzicht:

Hoogstambomen: ± 7 600 stuks aangeplant, ± 1 100 stuks onderhouden
Haag: ± 83 000 meter aangelegd, ± 18 700 meter onderhouden
(Knot)bomen: ± 3 000 aangeplant
Houtkanten: ± 1 500 are aangeplant, ± 300 are onderhouden
Poelen: ± 150 aangelegd, ± 50 hersteld
Holle wegen: ± 100 wegen onderhouden
Bloemrijke akkerranden: 162 ha ingezaaid
Greenspots: 152 km bewegwijzerde wandelpaden aangelegd

Hét kennisforum voor landbouw en biodiversiteit

Biodiversiteit omvat alle levende wezens op aarde. Elk plantje en elk diertje heeft zo zijn eigenheid en is een onmisbaar onderdeel van het grote geheel. Het behouden van de biodiversiteit is een grote uitdaging. Ook de moderne landbouw draagt zijn steentje bij. Er wordt steeds meer gestreefd naar win-win situaties waar zowel landbouw als natuur beter van worden.

Zo zijn er de laatste jaren heel wat beheerovereenkomsten via de Vlaamse Landmaatschappij afgesloten, poelen aangelegd, hagen aangeplant, ... Vele landbouwers zijn blij met deze ontwikkelingen op hun bedrijf, maar ze blijven soms ook met heel wat **vragen** achter. Welke positieve effecten zijn er verbonden aan het afsluiten van zo'n beheerovereenkomst? Zorgt de aanleg van die poel er niet voor dat de kans op leverbotbesmetting stijgt? Welke soorten plant ik best in mijn streek eigen haag? ... Via het nieuwe LNE-project **kenniscirkel boerENNatuur** gaat het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren, samen met het Provinciaal Centrum voor Landbouw en Milieu van West-Vlaanderen, op zoek naar antwoorden op die praktische vragen. Via het internetforum **www.boerennatuur.be** willen we de praktische kennis rond biodiversiteit en natuur via vraag en antwoord bundelen en doorspelen.

Voorname lijk landbouwers, maar ook natuurliefhebbers en andere geïnteresseerden, kunnen op het forum terecht met al hun vragen rond biodiversiteit. Collega landbouwers en experts zullen er alle vragen proberen te beantwoorden. Op deze manier wordt elk

antwoord duidelijk onderbouwd met technische kennis en ervaringen uit de praktijk.

Momenteel wordt er volop aan het forum gewerkt. Het zal een **gebruiksvriendelijk en overzichtelijk forum** zijn. Nadat je eenmaal ingeschreven bent, heb je vrije toegang tot het digitaal platform en kan je vragen en antwoorden posten. Dit kan onder één van de volgende vijf thema's: gras- en weilanden, akkers en akkerlevens, houtige kleine landschapselementen en perceelsranden, watergebonden natuur en holle wegen. Uiteraard zijn vragen over andere thema's ook steeds welkom.

Geïnteresseerden die staan te popelen om hun vragen te stellen, kunnen **vanaf 1 september 2010** terecht op **www.boerennatuur.be**. Naast het forum worden er ook digitale nieuwsbrieven verstuurd en groepsbijeenkomsten georganiseerd om de kennisuitwisseling rond bepaalde thema's verder te bevorderen.

Wil je graag op de hoogte gehouden worden van dit initiatief, schrijf je in op het forum **www.boerennatuur.be** of geef ons een seintje op **info@rlh.be**.

Ben je op zoek naar een handleiding over boerENNatuur?

Dan is de cursusmap **Leren Beheren** iets voor jou. Deze cursusmap bevat, verdeeld over 10 hoofdstukken (± 400 pagina's), informatie over de belangrijkste onderwerpen van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer. De map is samengesteld door het RLH, Proclam en tal van experts. Zolang de voorraad strekt kan je de map bestellen bij het RLH (50 euro/map + portkosten).

Sapmobiel op ronde

De sapmobiel zal ook dit jaar weer de ronde doen in Haspengouw. Hij ruikt half september uit en hij houdt halt op verschillende locaties in Haspengouw en Voeren. Als je minstens 4 kratjes appels of peren (100 kg) hebt, kom je in aanmerking om je fruit te laten persen. Enige voorwaarde is dat het fruit afkomstig is van hoogstamfruitbomen. De sapmobiel levert vacuüm verpakt gepasteuriseerd sap af in drinkboxen van 5 liter. Het sap is minstens 2 jaar houdbaar. Wil jij je hoogstamfruit een tweede leven geven? Schrijf je dan in voor één van de persdagen op **NBSW@boomgaardensteunpunt.be** (tel 012 39 10 36) en vermeld je naam, telefoonnummer, voorkeurdatum en de hoeveelheid fruit.

13 sept	Herk-de-Stad	Pastorie Donk
16 & 17 sept	Tongeren	Kolmont Hoeve
19 sept	Wellen	Oude Kerkhof
22 & 23 sept	Heers	Monnikenhof Heers
28 & 29 sept	Hasselt	Tuilmolen Hasselt
1 & 2 okt	Sint-Truiden	Tuinbouwschool
4 & 5 okt	Voeren	Brouwerij Wiertz
7 & 8 okt	Nieuwerkerken	Kerckemhoeve
12 & 13 okt	Borgloon	Stroopfabriek
18 & 19 okt	Borgloon	Helshoven Kapel
20 & 21 okt	Halen	Sint-Jansbergklooster
24 okt	Borgloon	Boomgaard van Grootloot
27 & 28 okt	Hoeselt	Tongersesteenweg 120
3 & 4 nov	Hoeselt	Hof ter Poorte
30 okt	Riemst	Sporthal Herderen
8 & 9 nov	Gingelom	Heiseltboerderij

Je hebt geen eigen appels? Maar je zou wel graag willen genieten van overheerlijk appelsap? Je hebt wel appels? Maar te veel voor eigen gebruik? Geef dan je naam, telefoonnummer en adres door aan het regionaal landschap. Wij helpen je zoeken naar appels of zorgen dat je je appels kwijt raakt.
Mail: leader@rlh.be

Plant van hier verleidt landbouwers

PLANTEN VAN HIER stammen rechtstreeks af van bomen en struiken die zich na de laatste ijstijd spontaan in onze gebieden vestigden. Hierdoor is hun groeicyclus perfect afgestemd op ons klimaat én op onze fauna en flora. Maar het lijstje van voordelen is nog uitgebreider.

PLANTEN VAN HIER zijn een lokaal korteketenproduct die de streekidentiteit bevorderen en een positieve invloed hebben op de werkgelegenheid. We willen landbouwers en particulieren aanmoedigen PLANTEN VAN HIER aan te planten.

Als je **landbouwer** bent en je bij de Vlaamse Landmaatschappij een beheerovereenkomst kleine landschapselementen afsluit, krijg je **extra subsidie** bij de aanplant van een haag, heg of houtkant die bestaat uit PLANTEN VAN HIER. Opgelet! De aanvraag moet voor 30 september 2010 bij de VLM toekomen. Je kan dan planten in 2011. Het RLH doet er nog een schepje bovenop en zorgt in het voorjaar van 2011 éénmalig voor PLANTEN VAN HIER aan extra voordelige prijzen.

Landbouwers die een aanvraag voor een beheerovereenkomst indienen vóór 30 september 2010 worden persoonlijk op de hoogte gebracht van deze plantenverkoop. En vergeet niet dat je voor het onderhoud van je hagen een beroep kan doen op de hagdorser. Ook **particulieren** kunnen PLANTEN VAN HIER aanplanten. Verschillende **natuurverenigingen** houden in het najaar en het voorjaar plantenverkoppen met deze uitzonderlijke planten. Houd dus je brievenbus in de gaten en zoek naar het PLANT VAN HIER label.

LandschapsDOEdag

Zondag 5 september 2010 – 13.30-18.00 uur
 Monnikenhof Vechmaal (Heers)

ljsvogel

Knautiabij

Onder het motto 'Kom op voor de 17 Limburgse soorten' vindt dit jaar de 6de editie van de **Landschapsdoedag** plaats. Elke Limburgse gemeente heeft een zeldzame plant- of diersoort geadopteerd om extra zorg voor te dragen. Het zijn stuk voor stuk soorten die het moeilijk hebben om te overleven. Op de **Landschapsdoedag** kom je te weten welke acties de Zuid-Limburgse gemeenten ondernomen hebben om hun soort een duwtje in de rug te geven en welke plannen er nog op stapel staan.

Je kan met de fiets naar de grotten in Vechmaal op zoek naar de overwinteringsplaats van de vleermuisen of met natuurgidsen de omgeving verkennen. Zij vertellen hoe de Limburgse soorten hun eten en onderkomen vinden in de omgeving van het Monnikenhof. Kinderen kunnen tijdens het eikelmuis spel ervaren hoe een eikelmuisfamilie overleeft terwijl hun ouders een eigen soortenjuweeltje maken.

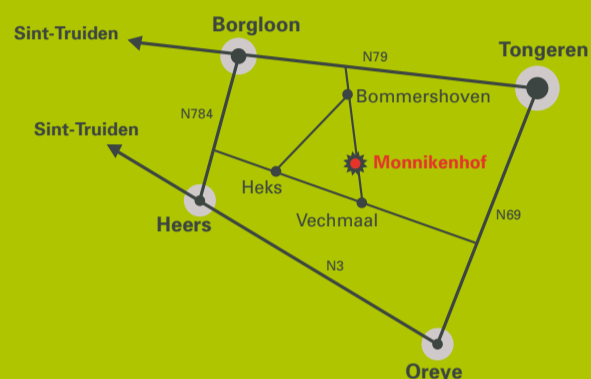
Oogstfeesten ontmoeten Landschapsdoedag

Uniek dit jaar is de combinatie van de Landschapsdoedag en de jaarlijkse oogstfeesten in Heers. In minder dan 20 minuten wandel je van het Monnikenhof naar de kapel van Heurne waar je kan genieten van het lekkers dat de streek voortbrengt. Een verrassende wandeling door een mooi stukje Haspengouw. Een huifkar pendelt tussen de 2 locaties om vermoeide wandelaars terug te brengen. Cultuurliefhebbers kunnen hun hartje ophalen in de pittoreske Sint-Pieterskapel (Heurnekapel), die tijdens de oogstfeesten uitzonderlijk geopend wordt voor het publiek.

Het imposante Monnikenhof heeft alle troeven om te trakteren op een dagje Haspengouwse biodiversiteit. De familie Vanvinckenroye zet dan ook met plezier de poort van haar hoeve open. Gelegen tussen de vele akkers en weilanden, is deze typische vierkantshoeve in volle uitbating. In het winkeltje aan de oprit worden o.a. aardappelen en uien van eigen bodem verkocht. Er valt hier altijd wat te beleven maar op 5 september zal het er barsten van leuke doe-dingen en boeiende wandelingen en wordt het genieten op het zomers terras op de binnenkoer.

Wist je trouwens dat een das burchten graaft in holle wegen, dat de gierzwaluw zijn leven vliegend doorbrengt en dat de hazelmuis niet verder dan 100 meter wil lopen om haar favoriete maaltijd te verzamelen? Op de Landschapsdoedag kom je meer van deze eigenaardigheden te weten en leer je de Zuid-Limburgse soorten beter kennen. Iedere gemeente zorgt immers voor een infostand over haar geadopteerde soort.

Wegbeschrijving met de auto

Wegbeschrijving met de fiets

Het Monnikenhof is gelegen in de buurt van knooppunten 156 en 133 van het fietsroutenetwerk. Er wordt fietsparking voorzien.

Verzamel tijdens de Landschapsdoedag **stickers van de 17 Zuid-Limburgse soorten** en kleef ze op de tekening van het Monnikenhof. Kom met je volle prent naar de infostand en ontvang een bon voor een **gratis b. akkerbrood.**

Stel je eigen programma samen

Workshop / Wandeling	Tijdstip
Verken de natuur met een natuurgids	13.30u en 15.30u
Ontdek de grotten van Vechmaal met de fiets	14.00u, 14.30u, 16.00u en 16.30u
Trek door velden en akkers	13.30u en 15.30u
Op zoek naar kruiden in de natuur	14.00u en 15.30u
Een tocht door het landschap	15.00u
In de voetsporen van de kasteelheer	14.00u en 15.00u
Het Monnikenhof in de kijker	14.00u en 15.00u
Hoogstambomen vragen onderhoud	14.30u en 15.30u
Luister naar streekverhalen	Doorlopend
Juweeltjes van soorten maken	Doorlopend
Proef van de oogstfeesten en breng een bezoek aan de Sint-Pieterskapel	Vrije wandeling (± 2 km)
Kinderworkshops <ul style="list-style-type: none"> eikelmuis spel lokpotjes voor oorwormen maak je eigen insectenhotel braakballen pluizen 	13.30u en 16.30u 14.00u, 14.30u, 15.30u en 16.00u 14.00u, 14.30u, 15.30u en 16.00u 15.00u
De 17 Haspengouwse gemeenten zetten hun geadopteerde soort in de kijker	Doorlopend
Tentoonstelling 'Biodiversiteit van vitaal belang'	Doorlopend

Voor de workshops en de geleide wandelingen kan je vanaf 13 uur inschrijven aan de infostand van het RLH. Voor de begeleide fietstocht worden er fietsen voorzien, maar je kan ook deelnemen met je eigen fiets. Voor de wandelingen voorzie je best stevige wandelschoenen. Het aantal deelnemers is beperkt.

De comeback van de waterspreeuw

Eind vorige eeuw verdween de waterspreeuw uit de Voerstreek. Het is een bijzondere vogel die onder water kan duiken en zwemmen, en daarom erg afhankelijk is van zuiver water. Tegenwoordig is het water opnieuw zuiver genoeg voor deze vogel, maar er zijn onvoldoende geschikte plaatsen om nesten te bouwen. In het kader van het Interregproject AQUADRA zullen we in oktober 20 nestkastjes plaatsen. Zo stimuleren we de Nederlandse en Duitse waterspreeuwen om zich in Voeren te vestigen. Niet alleen de waterspreeuw kan gebruik maken van de nestkastjes, ook de gele kwikstaart kan er zijn nest in bouwen. Beide watervogels broeden in een verschillende periode waardoor ze om beurten in de nestkasten kunnen verblijven. Als je dus binnenkort een waterspreeuw in Voeren ziet, mag je er zeker van zijn dat de waterkwaliteit uitstekend is!

Info: katleen.vandenbergh@rlh.be

Voerenaars in actie

Natuurgebieden, bosreservaten, bijzondere soorten, een prachtig landschap, ... allemaal kenmerken die we terecht met de Voerstreek in verband brengen. Zo'n 70% van de gronden wordt beheerd door particulieren en landbouwers. De Voerenaars zijn dan ook een onmisbare schakel als het gaat om het verbinden van natuur, landschap, werk en economie. Samen met hen plantten we sinds 2003, 12 km nieuwe haag en 1700 (hoogstam)bomen. We herstelden 45 poelen of vee-drinkbakken en 8 km oude hagen. Om nog niet te spreken over die kilometers holle wegen die we met de lokale landbouwers onderhielden. Bij deze willen we alle Voerenaars bedanken. We kijken al uit naar een volgende samenwerking!

Info: bemelmans.miranda@rlh.be

Trage wegen in Voeren

Een kapel, een oude boom, een kerkwegel bij valavond, holle wegen, een diepe waterput, een grazige buurtweg. Al deze elementen dragen bij aan de beleevingswaarde van Voeren. De gemeente Voeren heeft aan de vzw Trage Wegen de opdracht gegeven om de trage wegen en het erfgoed dat ze bewaren te inventariseren. Deze inventarisatie zal de basis vormen voor een ontwikkelings- en herstelplan voor een aantal van die speciale weggetjes en het bijhorende erfgoed. Om dit huzarenwerk tot een goed einde te brengen zal de vzw Trage Wegen enkele infoavonden organiseren om inwoners te motiveren de wegen en het historisch erfgoed in hun buurt te inventariseren. Deze infoavonden vinden plaats op 15 (Moelingen), 22 ('s Gravenvoeren zuid) en 29 september ('s Gravenvoeren noord), telkens om 19.30 uur in de raadzaal van het gemeentehuis.

Info: zowie.vangeel@tragewegen.be (011 75 42 46)

Het beschermde dorpsgezicht de Oude Vliegh te Alken

In het voorjaar van 2010 werd met man en macht gewerkt om het beschermde dorpsgezicht de 'Oude Vliegh' te Alken terug in ere te herstellen. Bij deze voormalige kasteelhoeve bevindt zich een landschapspark met vijver en een oude hoogstamboomgaard van meer dan 3 ha. Het landschapsteam werd ingezet om de prachtige meidoornhagen aan te vullen en te herstellen. De Nationale Boomgaardenstichting plantte meer dan 130 oude variëteiten van hoogstamfruitbomen in de boomgaard en plaatste enkele leipen tegen de gevel van de woning. De verwaarloosde bomen in de parkrand kregen een grondige snoeibeurt en de vijver werd geruimd.

Colofon

Verantwoordelijke uitgever

Danny Deneuker
Daaleindestraat 2
3720 Kortesseem
T 011 31 38 98
F 011 31 53 07
info@rlh.be
Deze krant wordt gratis verspreid op 140.000 exemplaren.

Werkten mee aan deze editie

Redactie RLH-team (An Digneffe, Anneleen Verpoorten, Martin Merken, Kristel Van Lishout, Mieke Vanlangenaeker, Miranda Bemelmans, Kathleen Stappers, Katleen Vandenbergh, Gabriël Erens, Tine Rijvers, Christel Cornelissen, Frederik Santermans, Inge Nevelsteen, Joke Rymen, Ward Andriessen)
Foto's RLH, Vildaphoto, Marcel Bex
Vormgeving BLIKVOER (Luc Schreurs)
Druk Publirama Kortesseem
Volgende uitgave: voorjaar 2011

Een **Regionaal Landschap** is een streek in Vlaanderen met een waardevol landschap. Naar het voorbeeld van een 'Naturpark' in Duitsland of een 'Parc Naturel Regional' in Frankrijk, werd in onze streek het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren opgericht.

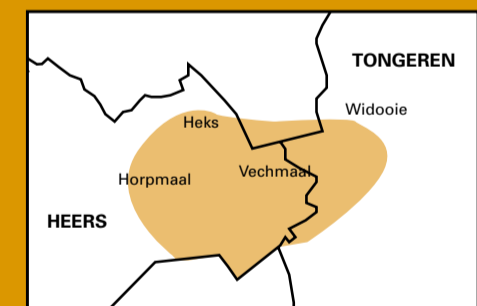
Het RLH-team werkt aan de uitbouw van deze streek op vlak van natuur, landschap en natuurgerichte recreatie. In opdracht van de 16 Haspengouwse gemeenten, Voeren, de Provincie Limburg en het Vlaams Gewest. In samenwerking met de Haspengouwse verenigingen voor natuur, landbouw, toerisme en weidelijke jacht. En met de steun van het Agentschap voor Natuur en Bos.

Vragen, suggesties, opmerkingen?
Contacteer ons via www.rlh.be.

Korte berichten

Oproep! Landschapsherstel in Heers en Widooie

Het RLH gaat zich, samen met tal van partners, inzetten om in de omgeving van Vechmaal, Heks, Horpmaal en Widooie een natuurverbinding te realiseren. De provincie Limburg selecteerde deze natuurverbinding in de grenszone tussen Heers en Tongeren. Naast soortgerichte acties om onder andere de vleermuispopulatie te helpen, willen we in dit gebied ook aan landschapsherstel doen. En daar hebben we jouw hulp voor nodig. Een hoogstamboomgaard herstellen of aanleggen. Een streekeigen haag opknappen of planten. Of een ander klein landschapselement behouden. Binnen het project natuurverbinding 41 kan het allemaal. Neem dus snel contact op met het RLH, want dankzij allerhande subsidies kunnen we het landschapsherstel uitvoeren tegen aantrekkelijke tarieven.

Werk aan het landschap!

Het najaar staat voor de deur, dus is het tijd om aan nieuwe aanplantingen en onderhoud van hagen en bomen te denken. Het landschaploket en het landschapsteam zijn er om je met raad en daad bij te staan om het Haspengouws landschap (geen tuinen) in stand te houden en te versterken. Neem zeker eens contact op met het landschaploket als je plannen hebt om een perceel in te richten of wat achterstallige werken te doen. Wij sturen onze ervaren landschapsteams op pad om het werk uit te voeren. Wil je toch liever zelf aan de slag, dan is de cursusreeks onderhoud van kleine landschapselementen zeker een aanrader. Je krijgt hiervan een attest dat je kan gebruiken bij het aanvragen van de gemeentelijke subsidies voor bijvoorbeeld het aanplanten van hoogstamfruitbomen. Inschrijven voor deze cursus is nog mogelijk. Info: landschaploket@rlh.be
zat 28 aug: zomersnoei hoogstamfruitbomen (praktijk)
zat 6 nov: onderhoud hagen, knotbomen en houtkanten (theorie)
zat 27 nov: heggen leggen (praktijk)
zat 4 dec: wintersnoei hoogstamfruitbomen (praktijk)

Meer info www.rlh.be